

Moč in vrednost te knjige sta v neposrednosti in iskrenosti nekega pričevanja o življenju, ki je prav v tej neposrednosti in iskrenosti osvajajoče, ves čas zunaj literarnoteoretičnih obrazcev, čeprav bi bila razprava tudi o čisto lingvističnih, slogovnih in kompozicijskih prvinah romana mogoča in zanimiva.

Ciril Zlobec

IVO SVETINA, BOTTICELLI

Tematika tretje pesniške knjige Iva Svetine Botticelli* je ob primerjavi s prejšnjima bolj koncentrirana, čistejša in estetsko intenzivnejša. Zbirki Plovi na jagodi pupa magnolija do zlatih vladnih palač (1971) ter Heliks in Tibija (1973) vsebujeta namreč poleg silovitega in tudi literarnozgodovinsko vabljivega erotizma še agresivne demistifikacijske postopke ter kulturnozgodovinske in celo politične provokacije, ki jih estetsko vzdržuje ironija. Knjiga Botticelli pa kaže pesniški svet, ki uprizarja eno samo eksistencialijo: erotiko. Formalni princip je približno isti: zbrisano mejo med poezijo in prozo tvorijo povedi, ki v nečlenjeni tekstovni enoti poljubno nihajo semantiko. Potrebno pa je dodati, da je niz pesniških izjav zdaj veliko bolj discipliniran in podrejen imanentni logiki teme, kar vgrajuje v metaforično nadrealistično konstrukcijo posameznega teksta razvidnejšo izpovedno težo, obenem pa celotno zbirko določeneje oddaljuje prozi in jo postavlja v območje poezije.

Kljub zgoščenemu erotizmu — ali pa prav zaradi njega — Svetinove poezije nikakor ne moremo označiti za ljubezensko liriko v tradicionalnem smislu, saj njena erotična ekspanzija v celoti presega tovrstno estetsko skuš-

njo. Razburkana in le zunaj metaforike kontrolirana žgoča erotična materija hoče zasenčiti človeški in vesoljni red: »Letim v tebi in senca leva obarva zemljo, kamne / ko med prosojne, letiš, ti, ki si sij visokih / glasov, letiš, z neba sklonjena vame, ki letim / sad v ledeni barvi besed. Klavir je posut z / lakom in moj lov prispe na cilj. Botticelli.« (str. 6). Vročičnost botticellijskih barv, dekadentno prosojna čutnost njegovih tančic na sliki Pomlad ali vlažna sveža lepota Rojstva Venere so zavestna inspiracija in estetsko gradivo Svetinovih pesmi. Še več, njegova estetska prizadevanja skušajo zbudati likovno nazorne sugestije in včasih sprožajo sinestetične učinke. »Tvoja slika je školjka, zlata živalska geometrija, / iz nje se dvigaš velika in svobodna poganska luč, / napol zrak, napol meso, iz kamna, ki ga je lepota / oblikovala po načrtih sonca. / ... / Tvoje še mokro telo / se vino iskri na Botticellijskih ustnicah« (str. 30). Mogoče je reči, da je estetska kulminacija Svetinovih tekstov prav v evokacijah slikovnih ali vizualnih dražljajev. In narobe: metaforika postaja neučinkovita tedaj, kadar se izteka v razvezano manipulacijo z jezikom, ki za hip prekrije nenehno tlenje lepote.

Zbirka Botticelli izžareva lepoto, ki postaja edini veljavni način erotičnega prebivanja, lepota je tudi način antropomorfizacije sveta. Tudi komunikacija lirskega subjekta s svetom je mogoča le prek lepote. Osnovna estetska kategorija Svetinovih jezikovnih umetnin je metafora. Metaforika se razrašča v obvladane jezikovne viharje, ki dvigajo eksotične, pravljicne in geografske prvine. Prejšnji pesnikov erotični verizem, ki pa ni bil nikoli brez estetskega konteksta, se je sprevrgel v lepoto otrok. Ovca, sonce, otrok, nebo, vino, dlan sestavljajo najpogostejši predmetni svet te poezije. »Zlata geometrija« razvršča ta svet v logiko lepote. Osrednja metafora, ki jo sestavlja sintagma Hiša

* Ivo Svetina, Botticelli (Državna založba Slovenije, Ljubljana 1975, 55 strani, opremil Bard Iucundus).

kruha, priklicuje sklenjen svet harmoničnih razmerij, ki poseduje dovolj moči in lepote za suvereno in lepotno dekoracijo sveta. »Najina Hiša kruha se razmika, / razpoka v svetlobi, oprana v modrini, sijoči / v besedah, ki so prijezdile k nama na gorah / slonov, tihih in zlatih ko drobovje ure« (str. 23).

Čeprav Svetinova poezija ne izgovarja zgolj erotičnih projekcij sveta, je z erotiko vendarle oškropljena vsaka pesniška izjava. Svetlobni in toplotni kozmos Botticellijevega slikarstva doživlja s Svetino senzibilno jezikovno transformacijo. Nekaj povsem drugačne svetlobe je doslej v slovenski poeziji sprostil le Oton Župančič. Zbirka Botticelli kaže čas celovite in brezkonfliktne lirske subjektivnosti, ki je ne ogroža duhovni ali moralni dualizem. To je

čas, ki ga je avtor pripravil v prejšnjih zbirkah, po določenih destruktivnih posegih, ki so bili v vsem njegovem pesništvu morda še najmanj estetsko tankočutni. Na mestu etičnih ljubezenskih vsebin se je dokončno udomačila čutna erotika, ki vedno zaniha v smer lepote in nikoli v spolni hedonizem. Šele čutna erotična plazma, ki hoče ostati povsem netelesna, razpršena v emanacijo lepote, si lahko podreja svet in se v njem varno naseljuje kot panerotično načelo. Panerotizem, ki ukinja disharmonične posege v ljubezensko celovitost lirskega subjekta, se v branju razkriva na dva načina: kot nenehna možnost pesniške akcije in kot najdragocenejša humanitarna prvina sveta.

Peter Kolšek

Žarko
Petan

Aforizmi

Bil je avantgardist pri umiku.

Tekoči bencin je dandanes najbolj trdna valuta.

Ljubezen je bolezen, ki se zdravi v tujih posteljah.

Pesimist je srečno zaljubljen v nesrečo.

Pravilna pot je speljana od naših želja do njihovega cilja.

Intelektualec je človek, ki si da narediti trajno v glavi.

Pogledal sem resnici v oči in videl sem, da mi namiguje.

Politika je igra miške z mačko.

V šoli je razrede ponavljal, v službi pa jih je preskakoval.

Oči so povečevalno steklo za tuje napake.